

T.Y.B.A.
SOCIOLOGY
Social Theory
(Paper – IV)
{17th Oct 2016}

QP Code : **69708**

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.:** (1) **Attempt** any **five** questions.
(2) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

1. (a) Explain ideas of St. Simon. 10
(b) Discuss August Comte's Laws of three stages, Positivism. 10
2. (a) Elaborate on Marx's theory of Alienation. 10
(b) Discuss Marx's theory of Class struggle. 10
4. Explain Durkheim's contribution to the following :—
(a) Theory of suicide 10
(b) Social facts. 10
4. Elaborate on the following contribution of Max Weber :—
(a) Methodology Verstehen Approach and Ideal Types. 10
(b) Social Action, Power and Authority. 10
5. (a) Elaborate on Merton's Theory of Function. 10
(b) Explain Parson's Theory of Social System. 10
6. (a) Discuss the terms Ethnomethodology and Phenomenology with relevant examples. 10
(b) Elaborate on the contribution of Alfred Schutz in sociology. 10
7. (a) Examine Hebermas' critique of Science and Rationality. 10
(b) Explain tenets of Critical Theory. 10
8. (a) Briefly examine the 'Theory of Structuration by Antony Giddens. 10
(b) Discuss in detail Giddens's views on Reconceptualizing Institutions. 10
9. (a) Explain the meaning of post-Modernism. 10
(b) Elaborate on Central Theories and Methods of Foucault's. 10
10. Write short notes any **two** of the following :— 20
(a) Herbert Spencer's Organismic Model
(b) Enlightenment and French Revolution
(c) Theory of Division of Labour
(d) Middle Range Theory.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(३) मराठी माध्यमाच्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. (अ) सेंट सीमांचे विचार स्पष्ट करा. १०
(ब) ऑगस्ट काँत यांच्या तीन अवस्थांचा सिद्धांत व विज्ञानवाद यांची चर्चा करा. १०
२. (अ) मार्क्स यांचा परात्मेतचा (अलगीकरणाचा) सिद्धांत विशद करा. १०
(ब) मार्क्स यांच्या वर्गसंघर्षाच्या सिद्धांताची चर्चा करा. १०
३. डुरखिम यांच्या योगदानाचे पुढील घटकांच्या आधारे स्पष्टीकरण द्या :-
(अ) आत्महत्येचा सिद्धांत १०
(ब) सामाजिक तथ्य. १०
४. मॅक्स वेबर यांचे योगदान पुढील घटकांच्या आधारे विशद करा :-
(अ) संशोधन पद्धती - व्हेस्टर्न दृष्टिकोन, आदर्श प्रारूपे १०
(ब) सामाजिक क्रिया, सत्ता आणि अधिकार. १०
५. (अ) मर्टन यांचा कार्यवादी सिद्धांत विशद करा. १०
(ब) पारसन्स यांचा सामाजिक व्यवस्थेचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
६. (अ) लोकोत्तर पद्धतीशास्त्र व मानववंशीयशास्त्र या संज्ञांची सोदाहरण चर्चा करा. १०
(ब) अल्फ्रेड शूल्झ यांचे समाज शास्त्रातील योगदान विशद करा. १०
७. (अ) हेबरमास यांच्या विज्ञानाची चिकित्सा व तार्किकतेसंबंधीच्या विचारांची चर्चा करा. १०
(ब) मूल्यमापनात्मक सिद्धांताची तत्वे स्पष्ट करा. १०
८. (अ) गिडींग्ज यांच्या रचनाकरण सिद्धांताचे थोडक्यात परिक्षण करा. १०
(ब) गिडींग्ज यांचे संस्थांच्या पुर्नसंकल्पीकरणावरचे विचार याची चर्चा करा. १०
९. (अ) आधुनिकोत्तरवादाचा अर्थ स्पष्ट करा. १०
(ब) फुको यांच्या संभाषणात्मकभरीच्या सिद्धांताची चर्चा करा. १०
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :- २०
(अ) हर्बर्ट स्पेन्सर यांचा सेंद्रीयवादी नमुन्याचा सिद्धांत
(ब) प्रबोधनकाळ आणि फ्रेंच राज्यकांती
(क) श्रम विभाजनाचा सिद्धांत
(ड) मध्यमस्तरीय सिद्धांत.

T . Y . B . A .
SOCIOLOGY
Sociology of Work
(Paper – V)
{18th Oct 2016 }

Q.P. Code : **69810**

(3 Hours)

[Total Marks :100]

- Note:** 1) Attempt any five questions
2) All questions carry **equal marks (20 marks only)**

1. With reference to sociology of work, Explain the following concepts:
 - a) Types of work
 - b) Attributes, behavior and skills of an entrepreneur.
2. a) Examine the term "pluralistic Industrialism"
b) Write a brief critique of industrialism
3. Elucidate the meaning of ' Motivation'. Discuss the following theories of motivation:-
 - a) Maslow's theory of self Actualization.
 - b) Theory 'X' and theory 'Y'
4. Define management. Explain the significance of Human Relations approach to management.
5. With reference to the informal Sector, explain the following
 - a) Nature and characteristics of informal Sector.
 - b) Social Securities for informal Sector.
6. a) Analyse the important characteristics of agricultural labour.
b) Discuss the problems of rural indebtedness and farmer's suicide.
7. a) Outline the features and significance of industrial relations.
b) Discuss the machineries for the settlement of Industrial Disputes.
8. Elaborate on the characteristics and importance of Human Resource Management.
9. Analyse the impact of Globalization with reference to KPO's and BPO's.
10. Write **short notes** on **any 2** of the following:
 - a) Characteristics of Industry
 - b) Small Scale and cottage industries.
 - c) Features of Private Sector
 - d) Exit Policy

[TURN OVER]

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

सुचना : १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत (प्रत्येकी २० गुण)

३) मराठी माध्यमांच्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका आवश्यक पहावी.

१. कामाच्या समाजशास्त्राच्या संदर्भात खालील संकल्पनांचे स्पष्टीकरण करा.

अ) कामाचे प्रकार

ब) उद्योजकाचे गुण, वर्तन व कौशल्य

२. अ) बहुविध औद्योगिकीकरणवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) औद्योगिकीकरणवादाचे थोडक्यात परीक्षण करा.

३. प्रेरणेचा अर्थ विषद करा. प्रेरणेसंबंधीच्या खालील सिद्धांताची चर्चा करा.

अ) मॅस्लोचा स्वप्रेरणेचा सिद्धांत

ब) 'क्ष' व 'य' सिद्धांत ('X' व 'Y' Theory)

४. व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. व्यवस्थापनाच्या मानवी संबंध दृष्टीकोणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

५. अनौपचारिक क्षेत्राच्या संदर्भात खालील गोष्टींचे स्पष्टीकरण करा.

अ) अनौपचारिक क्षेत्राचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये

ब) अनौपचारिक क्षेत्रासाठी सामाजिक सुरक्षा.

६. अ) शेतमजुरांच्या महत्त्वाच्या वैशिष्ट्यांचे मूल्यमापन करा.

ब) ग्रामिण कर्जबाजारीपणा व शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या या समस्येची चर्चा करा.

७. अ) औद्योगिक संबंधाची वैशिष्ट्ये आणि महत्त्वाची रुपरेषा द्या.

ब) औद्योगिक संघर्ष मिटविण्याच्या विविध साधनाची चर्चा करा.

८. मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये व महत्त्वाचे परीक्षण करा.

९. केपीओज (KPO's) व बीपीओज (BPO's) च्या संदर्भात जागतिकीकरणाचा प्रभाव विषद करा

[TURN OVER]

१०. टिपा लिहा (कोणतेही दोन)
- अ) उद्योगाची वैशिष्ट्ये
 - ब) लघुउद्योग आणि हस्तउद्योग
 - क) खाजगी क्षेत्राची वैशिष्ट्ये
 - ड) कामगार कपात
-

T . Y . B . A .
SOCIOLOGY
Gender and Society
(Paper – VI) { 19th Oct 2016 }

Q.P. Code : **69939**

For Regular students

(2½ Hours)

[Total Marks : 80

- Note:** 1) Attempt **any four** questions from Q. No. 1 to 8.
2) All questions carry **equal marks (20 each)**

For IDOL students

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- Note:** 1) Attempt **any four** questions from Q. No. 1 to 8.
2-) Answer **One more** question from Q. No. 9 to 10
3) In all answer **five** questions.
4) All questions carry equal marks (20 each)

1. Examine in detail the concept of sex and gender and describe the societal notion attached to it.
2. Critically examine the tenents and principles of liberal and radical feminism.
3. Elucidate on history of women's struggles through reform and nationalist movement.
4. What are different forms of violence against women within home? Elaborate on problem of wife beating and battering.
5. What is gendered division of labour critically highlight the differences associated with it in society.
6. Write a detail note on reservation bill of women in parliment
7. Discuss the feminist critique of laws and elaborate on someness Vs difference debate.
8. Write short notes on **(any two)**
 - a) Masculinity and femininity.
 - b) Public private dichotomy.
 - c) Molestation and eve teasing.
 - d) Law on domestic violence.

For (IDOL) Students only :-

9. What is feminism? Elabarate on socialist and post modernist perspective of feminism
10. What are personal laws? Examine the Hindu law with regard to property right.

मराठी रुपांतर

नियमित विद्यार्थ्यांसाठी

(2½ तास)

एकूण गुण : ८०

- सूचना: १) प्रश्न क्र. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत (प्रत्येकी २०गुण)

दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी

(३ तास)

एकूण गुण : १००

- सूचना १) प्रश्न क्र. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
२) प्रश्न क्र. ९ ते १० पैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.
३) एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
४) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत (प्रत्येकी २०गुण)
५) मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अवश्य पहावी

१. लिंग आणि लिंगभाव ही संकल्पनांचे विस्तृतपणे परिक्षण करा आणि त्याच्याशी निगडित सामाजिक मताचे वर्णन करा.
२. उदारमतवादी आणि जहालमतवादी स्त्रीवादाचे घटक आणि तत्व यांचे टीकात्मक परिक्षण करा.
३. सुधारणा आणि राष्ट्रीय चळवळीद्वारे स्त्री संघर्ष इतिहासाचा आढावा घ्या.
४. कुटूंबामध्ये स्त्रियांच्या विरोधात होणारे विविध प्रकारांचे हिंसाचार कोणते?
कुटूंबामध्ये पत्नीला मारहाण आणि ठोकुन काढणे (Battering) ह्या समस्या विस्तृतपणे लिहा.
५. लिंगभावात्मक कमाची विभागणी म्हणजे काय? समाजामध्ये ह्या बाबत असलेल्या फरकांवर टीकात्मक परिक्षण करा.
६. लोकसभेत स्त्री आरक्षण विधेयकावर सविस्तर टीप लिहा.
७. न्यायव्यवस्थेचे स्त्रीवादी भूमिकेतुन केले जाणारे मुल्यमापनाची चर्चा करा आणि समानता विरुद्ध भेद वादाचे स्पष्टीकरण द्या.

मागे पहा...

८. खालील पैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.
- अ) पुरुषत्व आणि स्त्रीत्व
 - ब) खाजगी आणि सार्वजनिक विभाजन
 - क) छेडछाड आणि चेष्टामस्करी
 - ड) घरगुती हिसांचार कायदे

फक्त दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी

९. स्त्रीवादी म्हणजे काय? समाजवादी आणि आधुनिकतावादी स्त्रीवाद दृष्टीकोनांचे स्पष्टीकरण द्या.
१०. व्यक्तीगत कायदे म्हणजे काय? संपत्ती कायद्यांच्या संदर्भात हिंदू कायद्यांचे परिक्षण करा.

T . Y . B . A .
SOCIOLOGY
Social Theory
(Paper – IV)
{25th Oct 2016}

QP Code : 69709

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.:** (1) **Attempt** any **five** questions.
(2) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

1. Write detailed notes :—
 - (a) Enlightenment and the French Revolution. 10
 - (b) Positivism and Law of three stages. 10
2. Elaborate on contribution of Marx to the following :—
 - (a) Theory of Class Struggle 10
 - (b) Dialectical and Historical materialism. 10
3. Examine in detail Durkheim's contribution with reference to —
 - (a) Division of labour 10
 - (b) Elementry forms of Religious Life. 10
4. Critically examine the contribution of Max Weber to the following theories —
 - (a) Sociology of Religion (India, China) 10
 - (b) Social Action, Power and Authority. 10
5. (a) Discuss Merton's Theory of Middle Range. 10
(b) Explain Parson's Theory of Social Action. 10
6. (a) Examine in detail the ideas of Alfred Schutz. 10
(b) Explain the concepts of ethnomethodology and phenomenology with suitable examples. 10
7. (a) Examine the main tenets of Critical Theory. 10
(b) Discuss Hebermas' critique of Science and Rationality. 10
8. (a) Examine in detail the theory of Strcturation, Agency and Actions by Antony Giddens. 10
(b) Discuss Gidden's view on Reconceptualizing institutions. 10
9. (a) Define post modernism. Discuss its meaning. 10
(b) Elaborate on Foucault's theory of Discourse. 10
10. Write short notes any **two** of the following :— 20
 - (a) Ideas of St. Simon
 - (b) Marx's concept of Alienation
 - (c) Theory of suicide
 - (d) Merton's Theory of Function.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 (२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) मराठी माध्यमाच्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१. सविस्तर टिपण लिहा :-
 - (अ) प्रबोधनकाळ आणि फ्रेंच राज्यक्रांती १०
 - (ब) विज्ञानवाद व तीन अवस्थांचा सिद्धांत. १०
२. कार्ल मार्क्स यांचे योगदान पुढील संदर्भात स्पष्ट करा :-
 - (अ) वर्ग संघर्ष सिद्धांत १०
 - (ब) व्दंदात्मक भौतिकवाद व ऐतिहासिक भौतिकवाद. १०
३. डुरखिम यांच्या योगदानाचे पुढील घटकांच्या आधारे स्पष्टीकरण द्या :-
 - (अ) श्रमविभाजन १०
 - (ब) धार्मिक जीवनाच्या प्राथमिक पद्धती. १०
४. मॅक्स वेबर यांचे योगदानाचे पुढील घटकांच्या आधारे टिकात्मक परिक्षण करा :-
 - (अ) धर्माचे समाज शास्त्र (भारत, चीन) १०
 - (ब) सामाजिक क्रिया, सत्ता आणि अधिकार. १०
५. (अ) मर्टन यांच्या मध्यमस्तरीय सिद्धांताची चर्चा करा. १०
 (ब) पारसन्स यांचा सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०
६. (अ) अल्फ्रेड शूट्ले यांच्या विचारांचे परिक्षण करा. १०
 (ब) लोकोत्तर पद्धतीशास्त्र व मानववंशीयशास्त्र या संकल्पना सोदाहरण स्पष्ट करा. १०
७. (अ) मूल्यमापनात्मक सिद्धांताच्या मुख्य तत्वांचे परिक्षण करा. १०
 (ब) हेबरमास यांच्या विज्ञानाची चिकित्सा व तार्किकतेसंबंधीच्या विचारांची चर्चा करा. १०
८. (अ) गिडींग यांच्या रचनाकरण, संस्था व कृती सिद्धांताचे स्पष्टीकरण द्या. १०
 (ब) गिडींग यांचे संस्थांच्या पुनसंकल्पीकरणावरचे विचार याची चर्चा करा. १०
९. (अ) आधुनिकोत्तरवादाची व्याख्या सांगून त्याच्या अर्थाची चर्चा करा. १०
 (ब) फुको यांच्या संभाषणात्मकभरीच्या सिद्धांताची चर्चा करा. १०
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :- २०
 - (अ) सेंट सीमांचे विचार
 - (ब) मार्क्स यांची परात्मतेची (अलगीकरणाची) संकल्पना
 - (क) आत्महत्येचा सिद्धांत
 - (ड) मर्टन यांचा कार्यवादी सिद्धांत.

T . Y . B . A .
SOCIOLOGY
Sociology of Work
(Paper – V)
{26th Oct 2016 }

QP Code : 69809

(3 Hours)

[Total Marks :100]

Note: 1) Attempt any five questions
2) All questions carry equal marks (20 marks only)

1. With reference to sociology of work, Explain :-
 - a) Attributes, skills and qualities of an entrepreneur.
 - b) Characteristics of Industry.
2. Write a critique on pluralistic of industrialism
3. Explain the meaning of ' Motivation'. Discuss the following theories of motivation:-
 - a) Maslow's theory of self Actualization.
 - b) Theories of McClelland and Vroom
4. Highlight the important features of Human Relations in management.
5. Examine the nature and characteristics of Informal Sector
6.
 - a) Analyse the characteristics of agricultural labour in India
 - b) Outline the problems of rural indebtedness and farmer's suicide in India.
7.
 - a) Define 'Industrial Relations' and explain its Characteristics.
 - b) Briefly explain the mechanisms for the settlement of Industrial Disputes.
8. Examine the role of collective bargaining in maintaining harmonious industrial relations.
9. Explain the impact of Globalization with reference to voluntary Retirement scheme (VRS) in India
10. Write **short notes** on **any 2** of the following:
 - a) Types of work
 - b) Small scale and cottage industries
 - c) Causes and effects of child labour
 - d) Trade Unions.

[TURN OVER]

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

सुचना : १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत (प्रत्येकी २० गुण)

३) मराठी माध्यमांच्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका आवश्यक पहावी.

१. कामाच्या समाजशास्त्राच्या संदर्भात खालील स्पष्ट करा.

अ) उद्योजकाचे गुण, वर्तन व कौशल्य

ब) उद्योगाची वैशिष्ट्ये

२. औद्योगिकवादातील अनेकवाद (Pluralistic) ह्यावर टीका लिहा.

३. प्रेरणेचा अर्थ स्पष्ट करा. प्रेरणेसंबंधीच्या खालील सिद्धांताची चर्चा करा.

अ) मॅस्लोचा स्व-आत्मपूर्तीचा सिद्धांत

ब) मॅकलॅन्ड आणि ह्यूमचा सिद्धांत

४. व्यवस्थापनातील मानवी संबंध ह्याच्या महत्वाच्या वैशिष्ट्यांवर प्रकाश टाका.

५. अनौपचारिक क्षेत्राच्या स्वरूप आणि वैशिष्ट्यांचे परिक्षण करा.

६. अ) भारतातील शेतमजुरांच्या वैशिष्ट्याचे विश्लेषण करा.

ब) भारतातील ग्रामिण कर्जबाजारीपणा व शेतकरी आत्महत्या ह्या समस्यांची रुपरेखा द्या.

७. अ) औद्योगिक संबंध म्हणजे काय ते सांगून, त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) औद्योगिक संघर्ष मिटविण्याच्या विविध मार्ग थोडक्यात सांगा.

८. औद्योगिक संबंधात सलोखा राखण्यासाठी सामुहिक सौदेबाजीची भूमिका स्पष्ट करा.

९. जागतिकीकरणाचा प्रभाव भारतातील स्वेच्छा निवृत्त योजनेच्या संदर्भात स्पष्ट करा.

१०. खालील पैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.

अ) कामाचे प्रकार

ब) लघुउद्योग आणि हस्तउद्योग

क) बालकामगारांची कारणे व परिणाम

ड) कामगार संघटना

T . Y . B . A .
SOCIOLOGY
Gender and Society
(Paper – VI)
{ 27th Oct 2016 }

QP Code : 69938

For Regular Students]

(2 ½ Hours)

[Total Marks :80

- N.B. : (1) Attempt any four questions from Q. no. 1 to 8
(2) All questions carry **equal** marks.

For IDOL Students]

(3 Hours)

[Total Marks :100

- N.B. : (1) Answer **any four** questions from Q. no. 1 to 8
(2) Answer **one** more question from Q. no. 9 to 10
(3) In **all** answer **five** questions.
(4) All questions carry **equal** marks

1. Discuss feminist position on the following concept :-
 - (a) Sex and Gender
 - (b) Public Private Dichotomy
2. What is feminism? Discuss liberal and Socialist feminism.
3. Elaborate on the major campaigns within the contemporary feminist movement.
4. Explain different forms of violence faced by women within and between the communities.
5. What is gendered definition of work? Explain the nature of men's and women's work in formal and informal sector with suitable examples.
6. Discuss the debates on 33% reservation for women in Parliament.
7. Examine the Sameness Versus difference debate.
8. Write short notes on **any two** of the following :
 - (a) Patriarchy
 - (b) Wage differential
 - (c) Eveteasing
 - (d) Substantial Equality
9. Explain Radical and Post-modern feminist.
10. Discuss the feminists critique of the Indian legal system with suitable examples.

KQ-Con. 3486-16.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

नियमित विद्यार्थ्यांसाठी)

(2 ½ तास)

(गुण ८०)

- सूचना : (१) प्रश्न क्र. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
 (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी) (३ तास)

(गुण १००)

- सूचना : (१) प्रश्न क्र. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
 (२) प्रश्न क्र. ९ ते १० पैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.
 (३) एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
 (४) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)
 (५) मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अवश्य पाहावी.

१. खालील संकल्पनांवर स्त्रीवादीच्या परिस्थितीची चर्चा करा.
 (अ) लिंग आणि लिंगभाव
 (ब) खाजगी व सार्वजनिक विभाजन
२. स्त्रीवाद म्हणजे काय? उदारमतवादी व समाजवादी स्त्रीवादाची चर्चा करा.
३. वर्तमानकालीन स्त्रीवादी चळवळीतील प्रमुख प्रश्नांचे स्पष्टीकरण द्या.
४. स्त्रियांना स्वतःच्या समाजात व मोठ्या समाजामध्ये कोणत्या विविध प्रकारांच्या हिंसाचाराला सामोरे जावे लागते त्याचे स्पष्टीकरण द्या.
५. लिंगभावात्मक कामाची व्याख्या काय? स्त्री-पुरुष कामाचे औपचारिक व अनौपचारिक क्षेत्रात असणारे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.
६. लोकसभेत ३३ टक्के स्त्रियांच्या आरक्षण विधेयकावर असलेल्या विविध विवादांवर चर्चा करा.
७. समानता विरुद्ध भेदाच्या/ चर्चेचे परिक्षण करा.

८. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :-

- (अ) पुरुषसत्ताक
- (ब) वेतनातील तफावत
- (क) चेष्टामस्करी
- (ड) भरीव एकता (substantional equality)

(फक्त दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी)

९. जहालमतवादी आणि आधुनिकोत्तरवादी स्त्रीवादाचे स्पष्टीकरण करा.

१०. स्त्रीवादांची भारतीय कायदा पद्धतीवरील टीकेचे सोदाहरणासहित चर्चा करा.

T.Y.B.A.
SOCIOLOGY
Urban Sociology
(Paper – VII)
{ Oct 2016 }

QP Code : **70620**

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Examine the contributions of traditional or contemporary theorist to urban sociology.
2. Discuss the case study of Mumbai or Bangalore in relation to the urban social structure.
3. Trace the history of urbanisation in India since the colonial period.
4. Elaborate the suburbanisation and satellite cities as two dimensions of urban growth.
5. Describe the nature of urban growth with reference to migration and global city.
6. Discuss the emergence features and problems of slums.
7. What is dualistic labour system ? Discuss their advantages and disadvantages.
8. Discuss the problems related to urban transport and the policies to deal with this crisis.
9. Elaborate on the institutional arrangements and new planning process for the city of Mumbai.
10. Write short notes on **any two** :-
 - (a) Water Crisis
 - (b) Leisure time activities.
 - (c) Urban planning
 - (d) Urban violence.

[TURN OVER

QP Code : 70620

2

(मराठी रूपांतर)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. नागरी समाजशास्त्राला पारंपारिक किंवा समकालीन सिद्धांतांनी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
२. मुंबई किंवा बेंगलोरच्या अनुशंगाने नागरी सामाजिक संरचनांच्या व्यष्टी अध्ययनाची चर्चा करा.
३. ब्रिटीशकालीन भारतातील शहरीकरणाच्या इतिहासावर भर देऊन स्पष्ट करा.
४. शहरवृद्धीच्या दोन बाजू म्हणून उपनागरीकरण आणि उपग्रह शहरे यांचे वर्णन करा.
५. शहरवाढीच्या स्वरूपाचे वर्णन, स्थलांतर आणि जागतिक शहरासंदर्भात करा.
६. झोपडपट्टीची निर्मिती (उगम) वैशिष्ट्ये आणि समस्यावर चर्चा करा.
७. बहुविध (ड्युअलिस्टिक) कामगार म्हणजे काय? त्याच्या गुण-दोषाची चर्चा करा.
८. शहरातील वाहतुकीशी संबंधित प्रश्नांची चर्चा करा आणि हा संघर्ष सोडविण्यासाठी कोणते नियम आहेत ते सांगा.
९. मुंबई शहरासाठी नविन नियोजन प्रक्रिया आणि संस्थीकृत व्यवस्थेचे परिक्षण करा.
१०. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
 - (अ) पाणी संघर्ष
 - (ब) वेळ विश्रांती क्रिया
 - (क) नगर नियोजन
 - (ड) शहरी हिंसक कृत्ये

T . Y . B . A .
SOCIOLOGY
Sociology of Human
Resource Development
(Paper – VIII)
{ Oct 2016 }

QP Code : **70614**

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) **Attempt** any **five** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Explain the term human resource development. Discuss the need, scope and functions of human resource development. **20**
2. Examine the various qualities and functions of human resource development manager. **20**
3. Explain the meaning of human relations. Discuss the importance and objectives of human relations. **20**
4. Define leadership. Discuss the qualities, skills and functions of an effective leader. **20**
5. Define organization. Discuss the characteristics and main features of formal and informal organization. **20**
6. Discuss the importance, characteristics and various dimensions of organizational culture. **20**
7. What is the meaning of organizational development? Discuss its need and give the characteristics and goals of organizational development. **20**
8. Why do we need human resource planning? Examine the techniques of demand and supply forecasting. **20**
9. Evaluate the various measures adopted by the organization to maintain good health of the employees. **20**
10. Write short notes on **any two** **20**
 - (a) Line and Staff structure.
 - (b) Education and development.
 - (c) Training.
 - (d) TQM (Total Quality Management)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(३) मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अवश्य पाहावी.

१. मानव संसाधन विकास ही संकल्पना स्पष्ट करा. त्याची गरज, व्याप्ती आणि कार्याची चर्चा करा. २०
२. मानव संसाधन विकास व्यवस्थापकाची विविध पात्रता आणि कार्ये यांचे परिक्षण करा. २०
३. 'मानवी संबंध' या विषयी तुम्हाला काय माहिती आहे? मानवी संबंधाचे स्वरूप, महत्त्व आणि उद्दिष्ट्ये या बाबत चर्चा करा. २०
४. नेतृत्वाची व्याख्या द्या. प्रभावी नेतृत्वाचे गुण, पात्रता आणि कार्यावर चर्चा करा. २०
५. संघटनाची व्याख्या द्या. औपचारिक आणि अनौपचारिक संघटनांच्या प्रमुख वैशिष्ट्यावर चर्चा करा. २०
६. संघटनात्मक संस्कृतीचे महत्त्व आणि मार्ग (दिशा) याबाबत चर्चा करा. २०
७. संघटनात्मक विकासाचा अर्थ सांगा. संघटनात्मक विकासाच्या गरजांची चर्चा करा. व त्याचे मुलभूत वैशिष्ट्ये व उद्दिष्ट्ये द्या. २०
८. मानवी संसाधना नियोजनाची आपणास का गरज असते? मागणी आणि पुरवठा अंदाज यांच्या तंत्राचे परिक्षण करा. २०
९. कर्मचाऱ्यांच्या उत्तम आरोग्यासाठी विविध संघटनांकडून स्वीकारलेल्या उपयोगांचे मूल्यमापन करा. २०
१०. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा. २०
 - (अ) लाईन आणि स्टाफ रचना/सरचना
 - (ब) शिक्षण आणि विकास
 - (क) प्रशिक्षण
 - (ड) सर्वांगीण गुणवत्ता व्यवस्थापन

T . Y . B . A .
SOCIOLOGY
Research Methodology
(Paper – IX)
{ Oct 2016 }

QP Code : **70199**

For Regular Students
For IDOL Students

(2½ Hours)
(3 Hours)

[Total Marks : 80
[Total Marks : 100

For Regular students :-

- N. B. :** (1) Attempt any **four** questions from question No. 1 to 8.
(2) **All** questions carry **equal** marks. (20 marks each)
(3) Use of simple calculators is allowed.

For IDOL students :-

- (1) Attempt any **four** questions from question No. 1 to 8.
(2) Attempt any **one** question from question No. 9 to 10.
(2) **All** questions carry **equal** marks.
(3) In all attempt **five** question.

1. What do you understand by social research? Discuss positivistic perspectives insocial research.
2. Analyze the significance and limitations of historical approach in social research.
3. What is an interview? Discuss the process of conducting interview for collecting data.
4. Discuss the significance of case study as an approach to social research.
5. What is sampling? Discuss briefly all the methods of probability sampling.
6. (a) Explain median and mode as measures of central tendency.
(b) Compute median & mode for the following data

Class	Frequency
35-40	13
45-50	16
50-55	41
55-60	27
60-65	18
65-70	25
	<hr/>
	N=140

OR

[TURN OVER

6. Explain the following with graphs and diagrams :-

- (a) Histogram
- (b) Frequency curve
- (c) Bar diagrams
- (d) Ogive

7. (a) What is standard deviation? What are its merits & demerits
(b) Compute standard deviation for the following data

Class	Frequency
30-40	04
40-50	15
50-60	35
60-70	20
70-80	18
80-90	06
90-100	02
	<hr/>
	N=100

8. Write short notes on any two of the following :-

- (a) Content analysis
- (b) Sociometry
- (c) Experimental design
- (d) Action research

9. Distinguish in detail between participation observation and ethnography.

10. What is meant by tabulation of data? Discuss the principles and different types of tables.

[TURN OVER

नियमित विद्यार्थ्यांसाठी

(२½ तास)

[एकूण गुण : ८०

दूरस्थ व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

नियमित विद्यार्थ्यांसाठी

सूचना : (१) प्रश्न क्र. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(३) साधा कॅल्युलेटर वापरता येईल.

दूरस्थ व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी

सूचना : (१) प्रश्न क्र. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

(२) प्रश्न क्र. ९ व १० पैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(४) सर्व मिळून पाच प्रश्न सोडवा.

(५) मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका आवश्यक पहावी.

१. सामाजिक संशोधनाबद्दल तुम्हाला काय माहिती आहे? सामाजिक संशोधनातील वस्तुनिष्ठ दृष्टीकोणाची चर्चा करा.
२. सामाजिक शास्त्रातील संशोधनातील ऐतिहासिक पद्धती दृष्टीकोनाचे महत्त्व आणि मर्यादा संबंधी स्पष्टीकरण द्या.
३. मुलाखत म्हणजे काय? माहिती संकलनासाठी मुलाखतीचे आयोजन ह्या प्रक्रियेची चर्चा करा.
४. सामाजिक संशोधनातील एक दृष्टिकोण म्हणून व्यष्टी अध्ययन पद्धतीचा महत्त्वावर चर्चा करा.
५. नमुना म्हणजे काय? संभाव्या नमुना पद्धतीची थोडक्यात चर्चा करा.
६. (अ) केंद्रीय प्रकृतीचे मापक म्हणून मध्यगा आणि बहुलक स्पष्ट करा.
(ब) खालील माहितीतले मध्यगा आणि बहुलक पूर्ण करा.

वर्ग	वारंवारिता
३५-४०	१३
४५-५०	१६
५०-५५	४१

[TURN OVER

५५-६०	२७
६०-६५	१८
६५-७०	२५
	<hr/>
	N=140

किंवा

६. खाली दिलेल्या घटकाची आकृती आणि आलेख काढा :-

- (अ) हिस्टोग्राम
(ब) बहुभुजा चक्र
(क) स्तंभ लेखन
(ड) ओगीव

७. (अ) प्रमाण विचलक म्हणजे काय? त्याचे गुण दोष सांगा.
(ब) खालील माहितीच्या आधारे प्रमाण विचलक पूर्ण करा

वर्ग	वारंवारिता
३०-४०	०४
४०-५०	१५
५०-६०	३५
६०-७०	२०
७०-८०	१८
८०-९०	०६
९०-१००	०२
	<hr/>
	N=100

८. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

- (अ) आशय विश्लेषण
(ब) सामाजिक निती
(क) प्रायोगिक आराखडा
(ड) कृती आराखडा

दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी

९. सहभागी निरीक्षण पद्धती आणि नैतिकवाद यावर सविस्तर फरक सांगा.

१०. माहितीचे सारणीकरण म्हणजे काय? माहिती पासून सारणी तयार करताना कोणती तत्त्वे ध्यानात घेणे गरजेचे आहे.